

Jørgen Jensen: Orlogsdampskibet GANGES og det sidste danske koloniseringsforsøg af Nikobarerne

Flynavigatoren Jørgen Jensen bruger sit otium til at dyrke sine historiske interesser. Et af emnerne er korvetten GALATHEAs verdensomsejling 1845 - 1847. Med støtte i et manuskript på Handels- og Søfartsmuseet skildrer forfatteren her en af ekspeditionens mindre kendte sider, nemlig det sidste danske forsøg på at kolonisere Nikobarøerne samtidig med at de indiske besiddelser blev sat til salg.

I 1839, efter Christian VIII's tronbestigning, blev det aktuelt at forsøge at sælge de danske fastlandsbesiddelser i Indien, Tranquebar og Serampore, hvorfor guvernøren i Tranquebar, etatsråd Peder Hansen, fik fuldmagt til at sælge kolonierne for

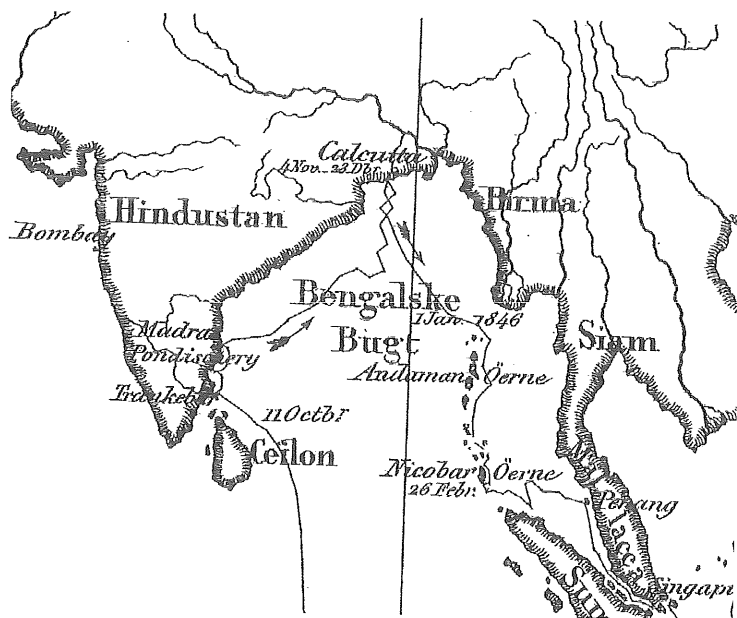
Etatsråd Peder Hansen, der i 1841 blev udnævnt til guvernør for de danske etableringer i Ostindien, stod for de forhandlinger, der i 1845 førte til, at de indiske besiddelser blev afstået til England. Herefter foretog Peder Hansen sammen med GALATHEA-ekspeditionens ledere en undersøgelse af mulighederne for en dansk kolonisering af Nikobarøerne. (Usign. maleri i familiens eje). *Councillor of State Peder Hansen, who in 1841 was appointed governor of the Danish territories in East India, was in charge of the negotiations which in 1845 led to the sale of these territories to England. Afterwards Peder Hansen, together with the leaders of the GALATHEA expedition, carried out an investigation of the possibilities for a Danish colonization of the Nicobars. (Unsigned painting owned by the family).*

1.000.000 rigsdaler. Køberen var det engelske ostindiske kompagni, som dengang ejede størsteparten af Indien. Selvom kompagniet siden 1784 havde været underlagt "Indian Board", overtog den engelske regering først officielt dets besiddelser i 1857, efter det store bengalske oprør, Sepoy opstanden. Den danske stat havde ca. 100 år tidligere overtaget de indiske etableringer fra "Det Kongelige Octroyerede Danske Asiatiske Compagnie", og de var dermed blevet egentlige kolonier. Samtidig med, at man besluttede salget af Tranquebar og Serampore, besluttedes det at gøre endnu et forsøg på at sætte sig fast på øgruppen Nikobarerne i den Bengalske Havbugt. Nikobarerne var, under navnet Frederiksøerne, blevet erklæret for danske i 1756, men allerede et par år senere måtte kolonien opgives på grund af det usunde klima. I 1766 fik en gruppe Herrnhutere dansk tilladelse til at oprette en missionsstation på øerne, og i 1831 blev der gjort et koloniseringsforsøg under ledelse af pastor D. Rosen. Begge gange måtte man hurtigt opgive beboelsen af øerne efter tab af menneskeliv på grund af tropesygdomme. Da Danmark ikke havde opgivet kravet på øerne, kom man under pres fra England, der forlangte, at vi gjorde noget ved beboernes omsiggribende sørøveri.

For at hjælpe guvernør Peder Hansen med formaliteterne ved de to koloniers salg, og for at sætte koloniseringen af Nikobarerne i gang, udsendtes korvetten GALATHEA i 1845 til det fjerne Østen. GALATHEA kom, efter at have besøgt Tranquebar, til Calcutta i november 1845. Et par uger før GALATHEAs ankomst til Calcutta havde englænderne overtaget det nærliggende Serampore (Frederiksnagore). Før den engelske overtagelse havde det danske guvernement i Serampore, efter ordre fra København, købt det engelske ostindiske kompagnis orlogsdampskonnert GANGES, da man mente, at den bedste måde at hævede dansk overhøjhed over Nikobarerne, var at lade et orlogsdampskib krydse mellem øerne. GANGES blev det femte dampskib i den danske flåde. Hjuldamperen GANGES, som var bygget i 1817, havde en maskine på 80 hestekræfter, og var af en drægtighed på 306 tons. Armeringen bestod af en 12-pundig metalkanon på hver side, og fire 1-punds amusetter monterede på gaffler på rælingen. GANGES var velforsynet med håndvåben, deriblandt nogle muskedonnere som også var til at montere på gaffler på rælingen. Fra GALATHEA overførtes en espignol, to 4 pundes metalhaubitze til bådene, 20 geværer samt entrenet. Galatheas næstkommanderende, kaptajn-løjtnant R. Aschlund, blev udnævnt til chef på GANGES, med sig fik han to officerer, løjtnanterne A.J.L. de Roepstorff og A.B. Rothe, skibslægen dr. Didrichsen, 5 underofficerer og 7 matroser. I Calcutta forhyredes 2 maskinmestre og 2 maskinlærlinge, alle engelske. Resten af besætningen, ca. 30 mand, var hinduer, muslimer samt

såkaldte "portugisere", d.v.s. indere som var katolikker, havde portugisiske navne og noget portugisisk blod i årene. Der var tre kommandosprog ombord, dansk, engelsk og hindustansk. Det sidste sprog mestredes af løjtnant Roepstorff som var født i Tranquebar, og som senere havde opholdt sig i Indien i flere år. Han begyndte at læse teologi i Madras, da han ville være præst og missionær. Dårligt helbred tvang ham til at rejse hjem til Danmark, hvor han genindtrådte i flådens tjeneste. Den babylonske forvirring ombord i GANGES blev ret snart til et "kosmopolitisk Sprog bestaaende af lige Dele af de tre".

Blandt de danske søfolk på GANGES var halvbefaren matros Lauritz (Lars) Mathias Madsen, som førte en omhyggelig dagbog. Dagbogen befinder sig nu på Handels- og Søfartsmuseet. Den er i oktav-format, og når man tager de forhold, hvorunder den er skrevet i betragtning, må man sige, at den er ret let at læse. Lars Madsen tegnede også i sin dagbog, skibe, anløbssteder, et kort over Nikobarerne og en tegning af GANGES, som han desværre selv har været utilfreds med, da den er overstregget med mange kruseduller. Det efterfølgende er for en stor del baseret på Lars Madsens dagbog, samt på de offentliggjorte dele af løjtnant A.B. Rothes dagbog. Den 9/12 1845 forlod GANGES Calcutta med Penang som mål, mens GALATHEA senere skulle gå direkte til Nikobarerne. GANGES havde to passagerer med til Penang, Monseigneur Bouchot, som var biskop for den franske mission i Sydindien, samt hans kateket. Formålet med GANGES besøg i Penang var at hente ca. 40 kinesere, som

Kort over GALATHEAS sejlads i den Bengalske Bugt. I Calcutta blev et gammelt engelsk hjuldampskib GANGES indkøbt til brug ved koloniseringen af Nikobarøerne. Øen Penang ved Malakkahalvøen var tilholdssted for denne del af ekspeditionen. (Steen Bille: Galathea's Reise omkring Jorden, 1949). *Chart of the route sailed by the GALATHEA in the Bay of Bengal. The GANGES, an old English paddle Steamer, was bought in Calcutta for use in the colonization of the Nicobars. This part of the expedition had its base on the island of Penang near the Malacca peninsular. Steen Bille: "Galathea's Reise omkring Jorden" (The Galathea's Voyage around the World), 1949.*

skulle bruges til at rydde urskov og andet forefaldende arbejde på Nikobarerne. Man vidste meget vel, at tropesygdomme hærgede på øerne, og man ønskede ikke at udsætte det danske mandskab for denne fare. Galatheaekspeditionens chef, komman-

dørkaptajn Steen Bille, skriver: "... mit eget mandskab ville jeg paa ingen Maade give hertil; det ville have været at overgive dem frivillig til Sygdom og Død". GANGES første rejse under dansk orlogsflag blev dramatisk. Selvom tyfonsæsonen næsten var overstået, ramlede GANGES ind i vind og sø, som den ikke var bygget til at klare. Lars Madsen skriver i sin dagbog 15/12 1845: "Indiske Ocean. Overhending stærk Storm, vi maatte berge vores Topseil kl 7 omtrent, hun (GANGES) gaaer reent under Vandet, vi er dreven stærk af, vi har kun 40 Mile til de Andamanske øer, vi har kun 10 Mile til Pucid, vores Storstag er sprungen, vi kan ikke pumpe. Vandet staar 1 Alen op i Lasten, det er frygtelig Vejr og høi Søe, saa vi maatte sætte Maskineriet i gang for at berge os i Land, mig og min Kammerat P. Hansen har talt sammen om den synker da vil vi see at komme i bagbords Fartøi, dersom denne Bog kommer nogen Steds til Land paa en Planke, da er disse gode Folk saa god at oplyse det skib "Ganges" stima (steamer) mit Navn er L.M. Madsen af Danmarkk i Jutland (Jylland du er hovedlandet), min Haand sitrer.

Jeg hører de raaber 'Stormasten alle Mand op i Jesu Navn', kl 8 om Aftenen hun er gal kjere Foreldre, som født og opdragen mig til Verden, I haver ikke andet end Sorg og Bekymring for Børn som pløier Søen og helst som er saa lang langt borte, dermed lægger jeg Pennen, hjælpe Gud, hun blæser".

16/12: "Morgen kl. 4 bergede vi vores Storstag og siden satte Vanter og Stag, hun vedbliver at være haard, hun kastes saa voldsom af Bølgerne. Jeg tænker snart vi

forjaar, kl 11 bergede vi vores Stagseil, nu er hun reen gal”.

Her afbryder vi Lars Madsen og giver ordet til løjtnant A.B. Rothe, som skriver, at vinden er en stiv bramsejlskuling fra ONO med svær sø, så hjulkasserne går i vandet til overkanten. GANGES kunne hverken styres eller sejle fremad, når den lå i vinden. Når maskinen stoppedes, og der sejledes for sejl, måtte 5 skovle på hvert hjul afmonteres, da maskineriet var så gammeldags, at hjulene ikke kunne kobles fra. Skovlene af- og påmonteredes 3 gange under stormen “et ikke ufarligt Arbeide”. Om aftenen 16/12 sammenkaldte kaptajn Aschlund sine officerer samt premierløjtnant H.P. Rothe, som var med som passager, da han skulle forestå opmålingsarbejdet på Nikobarerne. Som yngste mand skulle løjtnant A.B. Rothe ytre sig først. Han foreslog, at man vendte tilbage til Calcutta, som man burde kunne nå før GALATHEA afsejlede. Man skulle så forsøge at få et bedre skib. Løjtnant Roepstorffs råd var, at man skulle sejle mod Mulmain eller Rangoon. Premierløjtnant H.P. Rothe hævdede bestemt, at man skulle sejle mod Nikobarerne, da GANGES var velegnet til sejlads mellem øerne, hvor der i reglen var rolige vejrforhold. Chefen, kaptajn Aschlund, var personligt af den mening, at det klogeste ville være at returnere til Calcutta, men da premierløjtnant H.P. Rothe så kraftigt anbefalede videre sejlads, og da dette stemte med hans ordre, besluttede han at fortsætte mod Penang.

17/12 skriver Lars Madsen: “Morgen kl. 6 en Skib i sigte, men det staa væk. I Dag gik Maskineriet i staa, i Dag sprang Klapløberen på Gaffelfokken ned, og slog

Quartermesterens ene Arm itu, der er ingen Redning at se, vi har sat Vanter den hele Dag og hjælp os allesammen i Verden er”.

18/12: “Morgen kl. 5 øinede vi til vor største Glæde Land, Cap Negras som er det sydligste af Asien (C. Negrais, Burmas sydvestligste punkt) her er ingen Ankerplads, Gud ved hvor vi skal hen, vi har ingen Kul, om Natten kl 12 blev det Stille!

Det havde været morsomt, at have en skildring af denne sejltur fra en af de to gejstlige passagerer. Ved ankomsten til Penang, skriver A.B. Rothe: “Alle vare naturligvis ret vel tilmode ved at vi atter havde Ankeret i Bund, men ingen mere end vor gode Biskop, Hr. Bouchot og vor Doctor”.

Ankomsten til Penang var den 28/12 1845. Man foretog de reparationer, som var nødvendige efter stormen. 6/1 1846 var GANGES klar til at sejle til Nikobarerne, hvortil man ankom tre dage senere.

Med ombord var 36 kinesere under en overseer (formand) “portugiseren” Jambu. Jambu spillede en væsentlig rolle ved koloniseringsforsøget, han ledede arbejdsstyrken og tolkede til både kinesisk og malajisk. Trods oprør blandt kineserne og angreb af øboerne, jordskælv og sygdom, holdt han ud til sidst i december 1847.

GALATHEA var ankommet til Nikobarerne 5/1 1846, og dens chef, Steen Bille, forestod planlægningen af kolonien. Efter guvernør Peder Hansen havde overdraget Tranquebar til englænderne, ankom også han til Nikobarerne d. 5/2 1846 om bord i briggen PATRIOT.

Steen Bille skriver: “Etatsraad Hansens Ankomst var mig en saare glædelig Begivenhed, da det var mig af høieste Vigtig-

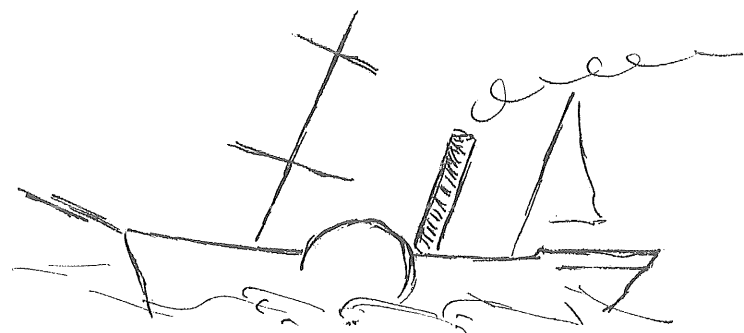
hed, at kunne raadføre mig med en af Regeringen dertil bemyndiget Mand angaaende de Planer jeg gik svanger med ... tog jeg derfor foreløbige Forholdsregler i denne Retning fra det øjeblik Etatsraad Hansen havde billiget mine Anskuelse". 25/2 forlod GALATHEA Nikobarerne og fortsatte sin verdensomsejling. Etatsråd Hansen sejlede tilbage til Indien med transportskibet CHRISTINE. Håndhævelsen af dansk herredømme over Nikobarerne var nu overladt til GANGES chef, kaptajnløjtnant R. Aschlund.

GANGES krydsede ved Nikobarerne fra 9/1 til 24/5 1846. Man fik sig hurtigt en ubehagelig overraskelse, idet det viste sig, at skibet var angrebet af hvide myrer (termitter), som ødelægger alt træværk over vandlinien. Lars Madsen fik, i modsætning til andre, et gunstigt førsteindtryk af Nikobarernes beboere: "Indbyggerne i sig selv er meget smukke, de maler dem røde i Ansigtet, her er meget bedre end i Calcutta". Førsteindtrykket holdt sig ikke længe, 14 dage senere hedder det: "... der kom mange Indfødte ombord, skrækl. stinke Folk". En del af at hævde dansk suverænitæt over

Nikobarerne bestod i, at inspicere søfarten til og fra øerne. 7/4 1846 skriver Lars Madsen: "Morgen letted og seilet ud af Nancovry Havn, da vi ankom ud af det vestre Indløb saa vi 3 malaiske Barker, hvoraf en under Seil, 2 for Anker, da vi ankom længere ud af det vestre Indløb var der en nicobar Canoe som kom fra den, vi seilte efter dem men kunne ikke naae, hvorpaa vi fyred et Skud, men de ville ikke bie, vi fyred 5 Skud med Skarpt efter dem, saa maatte vi holde ad for Steene og Braad, Huen (Hovedet?) gik dog af den ene og Skuden gik væk, men 5 bergede dem, 1 skød vi ihjel". Resultatet var, ikke overraskende, at øboerne blev bange og et langt stykke tid holdt sig væk fra GANGES. A.B. Rothe oplyser, at et skud i hovedet dræbte en høvding ved navn Tavenza. Han havde været anfører for piratoverfaldet på det engelske skib THE PILOT, og havde skåret halsen over på dets kaptajn. Det lykkedes styrmanden og 4 matroser at slippe væk, resten af THE PILOTS besætning blev dræbt. Øboerne troede ikke, det var en tilfældighed, at det var lige netop Tavenza der blev dræbt, og de var bange for, at resten af deltagerne i overfaldet på THE PILOT ville få samme skæbne.

Sygdomme rasede både blandt kineserne i land og blandt GANGES besætning. Lars Madsen beretter: "Formanden for Co-

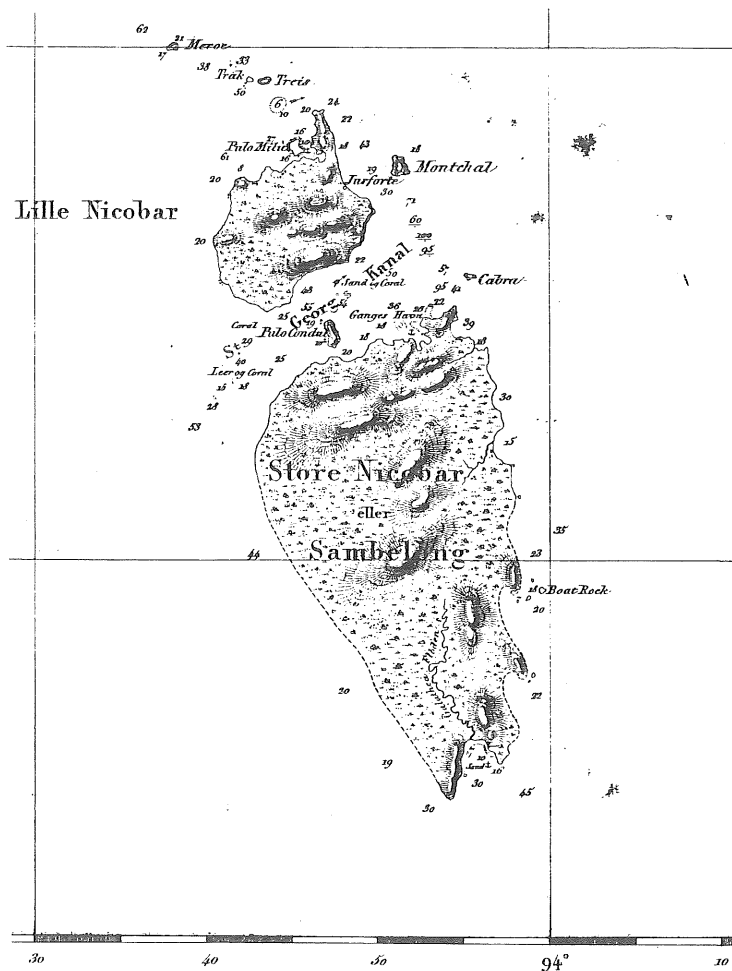
Der findes ingen billeder af GANGES. Lars Madsen søgte at skitsere fartøjet i sin dagbog, men stregede det over. Her rentegnet af redaktøren. *There are no pictures of the GANGES. Lars Madsen tried to sketch the vessel in his diary, but crossed it out. This is a fair copy drawn by the editor.*

lonien Jambu kom ombord og fortalte, at alle Kineserne var syge, 1 død og han havde ingen til at begrave ham med". I alt døde en fjerdedel af den kinesiske arbejdsstyrke i de 4½ måned GANGES var ved Nikobarerne. Det gik også hårdt ud over GANGES besætning. 6/6 hedder det: "Til anker, i Dag er alle danske Folk syge". Lars Madsen gik heller ikke fri, flere gange skriver han, at han er syg, blandt andet af "Nicobar Bylder". 5/5 er det helt galt: "Kl 8 i Morges besvmed jeg og var død en halv Time, men ved Doctorsens Hjælp kom jeg til live igjen denne Gang".

24/5 1846 forlod GANGES Nikobarerne, og "efterlod Jambu som øvrighed og 28 levende og 8 døde Chinesere som Under-saatter". Det var punktum for det danske orlogsdampskibs tilstedeværelse ved øerne. Efter tre dages sejlads kom GANGES til Penang, og her blev det liggende, indtil det i februar 1848 blev solgt. Beslutningen om at blive liggende blev taget, da GANGES officerer var enige om, at det var uforsvarligt at sejle med det. En korrekt vurdering, for da GANGES blev solgt, og den ny ejer skulle sætte skibet i stand, viste det sig, at for- og agterstavnen var helt ødelagt af termitterne. "Skibet bogstaveligt flød paa Klædnningen, Kobber og Maling. Træet faldt væk af sig selv omkring Boltene. Bundtømmeret var solidt".

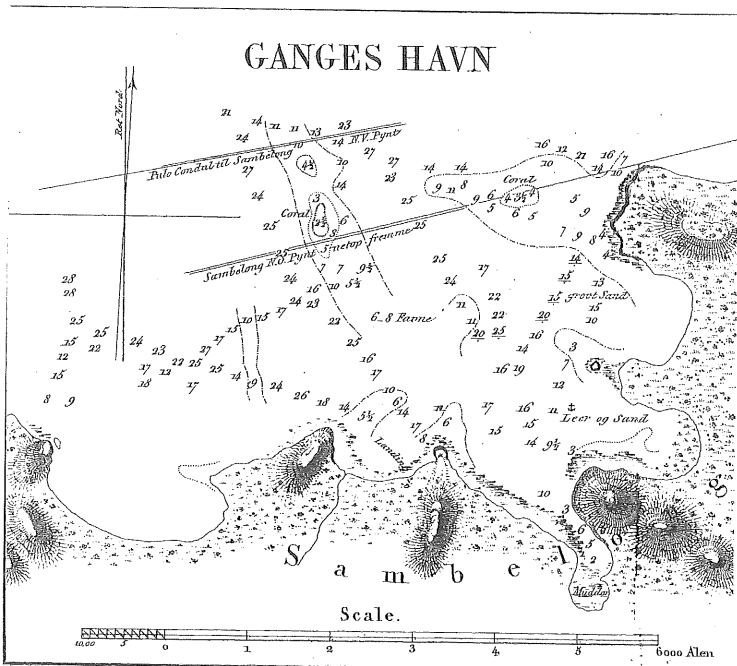
Selv efter ankomsten til Penang vedblev sygdommen: "3 officerer og 8 Mand af de Danske sat i Land med vores Tøi". De blev kørt 4 mil og båret 4 mil "... af 6 Mand hver op ad et meget høit Bjerg som er 3000 Fod over Vandfladen. Paa Bjergets Top ligger nogle luftige Huse, hvor vi boede i et af

dem og befand os meget bedre da her er koldt". Opholdet på bjerget varede to uger, så "... ankom 40 kulier til vores Tøi, nogle af os var saa raske at vi gik ned ad Bjerget, andre blev baaret til Foden af Bjerget, hvor der holdt Vogne".

Selvom der blev malet, pudset og poleret på GANGES, faldt de godt og vel halvandet år i Penang besætningen meget lang. Offi-

GANGES HAVN

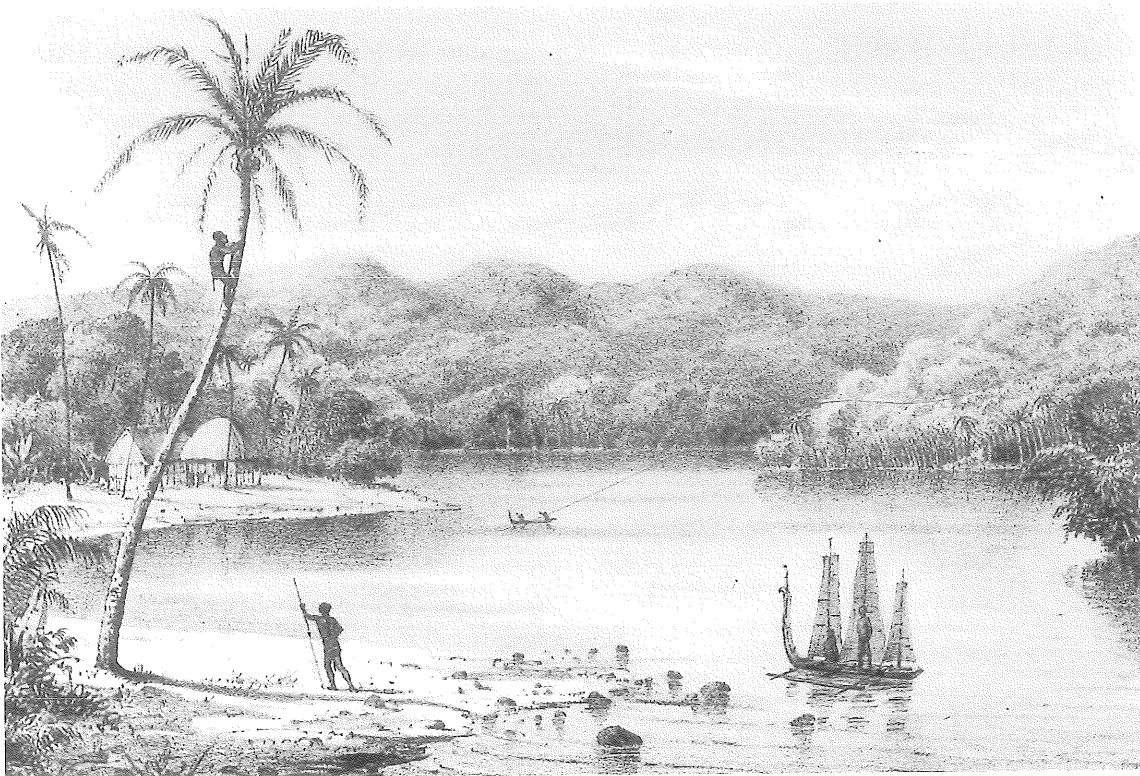

Nikobarernes sydlige øgruppe. Mellem Lille og Store Nikobar kunne skibene finde læ og GANGES havde sin liggeplads i en lille beskyttet bugt på nordkysten af Store Nikobar. (Steen Bille: Galathea's Reise...). *The southern group of islands in the Nicobars. Ships could find shelter between the islands called Lille (Little) and Store (Great) Nicobar, and the GANGES had its berth in a small sheltered bay on the north coast of Store Nicobar. (Steen Bille: "Galathea's Reise...).*

cererne var flere gange på Nikobarerne, for at forsøge at holde kolonien i gang, men det menige mandskab var fastboende på Penang Red. Landlov blev ofte givet, men selv de fremmedartede oplevelser i land blev så ensformige, at Lars Madsen somme tider foretrak at blive om bord. Oplevelser var der dog: "... derpaa lejede vi hver sin Hest og red så ud til Bjergene, vi

mødte store Skarer af de Indfødte, som bar Afguder foran dem, og var malede i Ansigtterne og havde store Masker paa, som det var frygtelig at see, men da det var ved Dagen blev vi ikke bange. Da vi rede tilbage igjen blev det temmelig mørkt da kl var omtrent 6, men hvorpaa vi bleve meget bange, endskjønt vi havde raske Heste under os, vi mødte 4 Afguder i en meget mørk Alle eller Skov, de var 6 Alen høie og klædt i Qvindklæder forneden var Skørterne 8 Alen brede og vi antog Hosernes Høide til $2\frac{1}{2}$ Alen, en Mase Mennesker medfulgte dem, da vi kom ind i Byen igjen saa vi Chinesernes Afgudstempel med Voxbilleder og Helgener og mange flere Afguder, enhver Chineser har en Afgud i sit Hus som han tilbeder og falder paa Knæ for". Selv om det er i dagbogen, som ikke var beregnet til offentliggørelse, at han skriver det, fremgår Lars Madsen som en modig mand, der tør indrømme, at han er bange, hvad enten det skyldes "overhendig stærk Storm" eller et møde i mørket med fire kæmpemæssige Afguder.

Ind imellem skriver Lars Madsen i sin dagbog korte passager på en mærkelig blanding af dansk, engelsk og tysk. For eksempel juleaftensdag 1845: "Heim tu more monne vi die Cristmis i Høihed in Heimforlong von feir Gudt Dinner in home". 21/1 1847 skriver han: "vi gik 8 Mand i Fartøiet for at gaa ober til der ander seit of that river, tho Provindsen Velleslei, in das time vi kam ilongong of the river, the first town vi vandt is S. Jonet. The plantagier men that was gutt fur nothing is run wy, in das sem day kam ein Rahiad onboard fra Pologojamygong sie haben her suite with

him". Selvom der er ord som giver problemer, træder meningen dog frem. Lars Madsen forsøgte sig også med østens sprog. Med lydskrift opgiver han tallene op til 1000 på hindustansk. Han har også med lydskrift nogle få kommandoer, som "heis Flag - sin gil" og "hal ned Flag - do-gaiko-a". Også på malajisk giver han tallene til 1000. På kinesisk gengiver han med lydskrift navne på dagligvarer, såsom "Papir - dih", "Lys - lajtou" og "Skjorte - sam", ialt 33 ord. Tallene på kinesisk har han med lydskrift og med de kinesiske tegn op til 17, derfra og opefter kun med lydskrift.

Lars Madsen fordrev også tiden på Pe-

På Nancovry i den nordlige øgruppe blev den gode naturhavn brugt af både de indfødte og af GALATHEA' ekspeditionen. I baggrunden nikobarernes pælehytter. Ubetegnet litografi. (Handels- & Søfartsmuseet). *In the northern group of islands the good natural harbour on Nancovry was used both by the natives and by the GALATHEA expedition. In the background are the pile-built huts of the Nicobar natives. Undesignated lithograph. (Danish Maritime Museum).*

nang Red med at optegne navnene på de skibe som anløb eller afsejlede. Hvor muligt oplyser han også kaptajnens navn, hvor skibene kommer fra, hvor de skal hen, og hvad deres last er. Mange af skibsnavnene har han ikke kunnet se, men har fået dem

fortalt. Det resulterede i, at flere af skibene langsomt skifter navn. Postdamperen, for eksempel, hedder først LADYMERRYWOOD men får snart sit korrekte navn LADYMERRYWOOD. Et eksempel på Lars Madsens optegnelser: "5/10 1847. Dampskibet "Lady Mary Wood" ankom kl. 7 fra Ceilon med Posten, men ingen Nyt. Dpsk "Menuser" fra Singapore kl 9 kom ind, Dpsk "Lady Mary Wood" afgik kl 10 til China. 1 arabisk Brig kom ind lastet med Pillgrimer. Det engelske Skib "Elisabeth Grandy" afgik til London. Regn. Skonnerten "Ariad" indkom fra Nicobarøerne med Hr. Lt. Rothe, 6 kinesere og Overser Jambu forbliver der endnu, alt vel fra Kokusøen. 1 indfødt Brig kom ind i Nat".

Der opstod et lille diplomatisk intermezzo. Den lokale avis optog nogle artikler af løjtnant Roepstorff, hvori han kritiserede Penangs regering. På grund af dette, officielt af helbredshensyn, sendte kaptajn Aschlund Roepstorff hjem til Danmark 1/3 1848. Lars Madsen konstaterer adskillige gange, at posten ikke bringer nyt; men endelig i februar 1848 lysner det, der kommer besked om, at GANGES skal sælges. "Løverdag 12 February. Godt Veir. I Dag den sidste Dag det danske Flag og Vimpel vaiede om bord i Dampskibet "Ganges" kl. 9½ blev det haled ned i al Stilhed og Gud være lovet det en Ende faar engang". Istedet for GANGES købtes skonnerten JOVEN

Kinesiske folketyper. Tegnet af GALATHEA-ekspeditionens tegner, August Plum, i Penang og Singapore. (Handels- og Søfartsmuseet). *Chinese ethnic types. Drawn by August Plum in Penang and Singapore. (Danish Maritime Museum).*

CORINA som omdøbtes til NANCOVRY. NANCOVRY blev armeret med 4 etpundige metalkanoner i gafler på rælingen.

Efter at "Kongens Vimpel" var hejst, afsejlede orlogsskonnerten NANCOVRY 12/3 1848 til Nikobarerne. 24/3 ankom den til Pulu Milo på Nikobarerne, hvor man tog 19 kinesere og 1 malaj ombord. 23/4 var NANCOVRY tilbage i Penang.

Endelig: "16/6 1848. I Dag er 3 Aar omme og til al Glæde inkom i Dag den danske Corvett VALKYRIEN her til ankers, for at bringe os Hjem til vort kjere Fødeland, og Nicobarøerne er sløifed for evig af dansk".

Glæden deltes af officererne. A.B. Rothe skriver: "... og saameget veed jeg, at jeg aldrig før eller senere har meent et "Gud være lovet" ærligere, end da jeg gik ombord i Valkyrien den 24de Juni 1848". VALKYRIEN kom fra Nikobarerne, hvor den havde evakueret de sidste deltagere i kolonisationsforsøget, og fjernet alle danske højhedstegn fra øerne. Højhedstegnene var, udover Dannebrog, nogle stokke med Chr. VIII's monogram. Steen Bille skriver: "Nu udnævnte jeg tvende Hovedsmænd ved Navn Luha og Angré, Fader og Søn, den første i Malaca, den anden i Enuang. Jeg tog dem ombord til mig, fik dem anstændigt påklædt, gav dem hver en Stok med Christian 8des Chiffre og meddelte dem hver, foruden en autoriseret Skipper eller Havnebog, et saavel i det engelske som malaiiske Sprog affattet Certifikat, som bekræftede dem i deres Værdighed og tillige indeholdt deres Forpligtelser ... De to Embedsmænd vare meget tilfredse i deres nye Stilling, og endnu mere med de nye Klæder, som bestod i en hvid Skjorte, et Par hvide Buxer, samt en Hat med Galathea's Navn. Men især bleve de meget lykkelige, da jeg pyntede dem hver med et hørødt Axelskjærf. Saaledes udstyrede, hver med sin Stok i Haanden, drak de Kongens Skaal, spiste med ypperlig Appetit den opdækkede Frokost og gik saa fra Borde til deres Undersaatter". Man må håbe, at VALKYRIENS chef lod de tidligere danske embedsmænd Luha og Angré beholde munderingen, især det røde skærf, og kun fjerne de monogramprydede stokke.

En uge efter VALKYRIEN's ankomst til Penang blev orlogsskonnerten NANCOVRY

solgt, og den danske del af dens besætning flyttede over i VALKYRIEN som via Batavia sejlede hjem. Ankomst til København 26/11 1848.

For sin deltagelse i vort sidste forsøg på at beholde Nikobarerne som dansk koloni, fik Lars Madsen 4 rigsdaler om måneden, et beløb som dog må være steget undervejs. Hans regnskab er opført bag i dagbogen:

	210 Rd
	<u>28</u>
	238 Rd
	<u>51 Rd</u> optaget (udbetalt)
	187 Rd Maanedspenge
bespared	60 Rd i Smør, Brød, Viin, Cognak med de 8 som Kongen skjenket os
Påklædning	20 Rd
Colonien	<u>25 Rd</u>
	292 Rd

På vej hjem i VALKYRIEN gjorde Lars Madsen status over sin tøjbeholdning:

hvi fine Skjorter 6
hvi grove dito 6
blaa ulden 2, 1 gammel det bliver 3
stribede Undertrøjer 2, flonels 2
Underbuxer 2 og bl uldne Buxer 1
Strømper 3, Sokker 2, Seler 1
hvide Buxer 6, blaa Buxer 4
Seildugs Buxer 2, skotsk Hue 1
Hatte 1, Pjækkert 1, blaa Trøjer 2
sorte Silke Hals Tørklæder 2, Silke
Lommetørklæder 10
Støvler 1, Skoe 4 Par, Kniv, Gaffel
Ske, Kam, Sytøi
1 lille Æske med nogle Smaating
2 Veste, 1 uldent Tørklæde.

Stok med den danske konges monogram på sølvknappen. Under mindst 3 danske konger blev sådanne værdighedstegn givet til indfødte ledere som tegn på dansk overhøjhed. Stokken var trods alt et fredeligere våben end de geværer andre kolonisatorer påførte ellers fredelige kulturfolk. (Handels- og Søfartsmuseet). *Cane with the monogram of the Danish king on the silver knob. Insignia like these were given to native leaders as a sign of Danish sovereignty under at least three Danish kings. After all, the cane was a more peaceful weapon than the rifles which some other colonizers inflicted on otherwise peaceful cultures. (Danish Maritime Museum).*

Høvdingen over østkysten af Store Nikobar, George Peeken ("Jospiken"), afbildet af August Plum i sin kano. Han bærer sin sølvknappede stok og var glad for både europæisk tøj og spiritus, hvad der bekræftes i Steen Billes beretning. *Chief of the east coast of Store Nicobar, George Peeken ("Jospiken"), portrayed by August Plum in his canoe. He is holding his silver-knobbed cane and was apparently fond of both European clothes and spirits, a fact which is confirmed in Steen Bille's account.*

Undervejs havde Lars Madsen, udover køb fra skibets lager, også ved auktioner over døde besætningsmedlemmers garde-robe, fået suppleret sin tøjbeholdning.

Som overalt i datidens flådefartøjer var disciplinen streng ombord i GALATHEA, GANGES og NANCOVRY. I april 1847 oplyser Lars Madsen: "Jeg har været fri for

Tamp og siddet i Boien (lænke med jernringe til hals og håndled, ofte når han senere i dagbogen refererer til boien sker det således 0₀) der er kun en Mand foruden mig der er fri for dette". Skrive hjem var åbenbart ikke noget man bare gjorde. "23/2 1846. Til ankers (ved Store Nikobar) i Dag fik jeg lov af min brave Captain at

skrive hjem, mig og min kammerat P. Hansen skrev til Danmark i Dag, som var en glædes Dag at sige”.

Lars Madsen blev født 30/4 1823 i Hals, som søn af Mads Larsen Tranholm og Bodil Marie Nielsdatter. Hans far døde i 1832 og ved folketællingen i Hals 1834 er hans mor opført som gift med husmand Niels Davidsen. De kjere Foreldre der nævnes i dagbogen er moderen og stedfaderen. I et brev til dem fra Calcutta skrev Lars Madsen, at kaptajnen havde lovet ham, “... at hjælpe mig lidt frem ad Banen i Verden, dersom jeg opfører mig saa ordentlig siger han, naar jeg kommer hjem, som jeg har

gjort her ombord i “Galathea””. Kaptajn Aschlund holdt ord, efter hjemkomsten skrev han Lars Madsen en anbefaling som en god fuldbefaren matros, og sluttede: “... jeg antager han med Lethed vil lære hvad der udfordres af en Lods, da han har gjort sig bekendt med Indsejling og Landkending paa de forskellige Steder vi har været”. Denne anbefaling skaffede Lars Madsen en stilling som ekstra lods i hjembyen Hals. Han tiltrådte stillingen 1/1 1850. 6 år senere, 23/6 1856 ændres hans stilling til reservelods. Lars Madsen døde 29/4 1859 og efterlod sig enke, Mette Catrine Christiansdatter og tre børn på 7, 5 og 2 år.

The Naval Steamship GANGES and the Last Attempt at Colonizing the Nicobars

Summary

After Christian VIII's succession to the throne in 1839 negotiations were begun with England on the sale of the Danish continental territories in India, Tranquebar and Serampore, to the English East India Company. Tranquebar's governor, Peder Hansen, was authorised to sell the colonies for 1,000,000 rixdollars. At the same time it was decided to make yet another attempt at establishing a permanent Danish settlement on the Nicobar Islands, which Denmark had claimed as a Danish possession since 1756. The corvette GALATHEA was sent to East India to assist Peder Hansen with the formal handing over of the colonies and to commence the attempted colonization of the Nicobars. Acting on orders from Copenhagen the Danish authorities in Serampore had bought the steam-driven schooner GANGES from the English East India Company. The GANGES, which was built in 1817, was manned partly with men from the GALATHEA and partly with English and local crew. Lars Madsen, a Danish seaman on the GANGES, kept a meticulous diary. The diary, which is now

at the Danish Maritime Museum, provides the basis for the present article.

The GANGES first voyage under the Danish naval flag was a dramatic one, since it met high winds and seas which it was not designed for. Thus on December 28th the GANGES arrived at Penang rather the worse for wear. 40 Chinese were taken on board, workers who were to construct installations and clear forests on the Nicobars, at the authorities did not want to use Danish sailors for this unhealthy work.

The GANGES patrolled the islands from January 9th to May 24th 1846 partly to chart the waters and partly to prevent piracy. An episode occurred when a local canoe refused to allow itself to be inspected and one of the crew of the canoe was shot. It turned out that he was the leader of a pirate attack on the English ship “The Pilot”, of whose crew only the first mate and four seamen had escaped death.

When it was discovered that the GANGES was badly attacked by termites and at the same time the standard of health on board had become critical the

ship left the Nicobars on May 24th 1846 bound for Penang. During the period when the GANGES was stationed in the Nicobars 25 per cent of the Chinese workforce died of tropical diseases.

In Penang a close inspection revealed that the termite attack was so extensive that the ship's officers were in agreement in declaring the ship unseaworthy. The GANGES therefore remained in the roads of Penang until it was sold in February 1848. The period of almost two years which the seamen spent near Penang was spent painting and polishing and shore leave was often granted. Lars Madsen also passed the time by carefully recording all ship movements in the roads of Penang in his diary. He also increased his knowledge of languages, his English improved significantly, and he acquired a limited vocabulary in Malayan and Chinese. The officers on the GANGES took turns returning to the Nicobars to supervise the attempt at colonization.

After the sale of the GANGES the schooner JOVEN

CORINA was bought. It was renamed the NANCOVRY and in March 1848 under the Danish naval flag it evacuated the majority of the survivors from the colony. The remaining personnel from the Nicobars were picked up by the corvette VALKYRIEN, which sailed them to Penang. The NANCOVRY was sold and the VALKYRIEN took the Danish members of the crew on board to sail them back to Copenhagen. The crew were relieved that their long stay in Penang was over. On June 16th 1848 Lars Madsen made the following entry in his diary: "This day the three years have passed and to our great joy the Danish corvette VALKYRIEN came to anchor today in order to bring us home to our dear Fatherland, and the Nicobar Islands are abandoned for ever by Danes". One of the ship's officers, Lieutenant A.B. Rothe, concurred: "and this much I know, that never before in my life nor since have I meant the words 'the Lord be praised' more sincerely than when I went aboard the "Valkyrien" on the 24th of June 1848".